

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

REPUBLIKA SLOVENIJA

LETNO
POROČILO
2005

UVOD

S 1. januarjem 2005 je stopil v veljavo novi Zakon o varstvu osebnih podatkov¹, ki opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem določb tega zakona ter druge naloge in pristojnosti po tem zakonu nalaga novemu, povsem neodvisnemu in samostojnemu Državnemu nadzornemu organu za varstvo osebnih podatkov, ki začne z delom 1. januarja 2006. Skladno s takšnimi prehodnimi določbami je v letu 2005 naloge in pristojnosti Državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov opravljal Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov, ki je deloval kot organ v sestavi Ministrstva za pravosodje.

Državni zbor Republike Slovenije je dne 30. novembra 2005 sprejel Zakon o informacijskem pooblaščenca², s katerim se je dne 31.12.2005 ustanovil nov samostojni in neodvisni državni organ – Informacijski pooblaščenec, ki je nastal kot posledica združitve dveh organov - Pooblaščenca za dostop do informacij javnega značaja in Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov. Ob uveljavitvi Zakona o informacijskem pooblaščenca je Pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja nadaljeval delo kot Informacijski pooblaščenec, ki je prevzel inšpektorje in druge uslužbenke Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, ter pripadajočo opremo in sredstva. Hkrati je prevzel tudi vse nedokončane zadeve, arhive in evidence, ki jih je vodil Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov.

Informacijski pooblaščenec je s tem, ko je prevzel naloge in pristojnosti Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, prevzel tudi dolžnost priprave poročila o delu inšpektorata v preteklem letu ter dolžnost posredovanja tega poročila Državnemu zboru Republike Slovenije.

Do uveljavitve Zakona o informacijskem pooblaščenca je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov pripravljal in posredoval letna poročila o svojem delu na podlagi in v skladu z določbami 46. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov, z uveljavitvijo Zakona o informacijskem pooblaščenca pa Informacijski pooblaščenec pripravi letno poročilo v skladu in na podlagi 14. člena tega zakona.

1. KONCEPT VARSTVA OSEBNIH PODATKOV V REPUBLIKI SLOVENIJI TER SPREMEMBE V LETU 2005

Koncept varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji temelji na določbah 38. člena Ustave Republike Slovenije³, po katerih je varstvo osebnih podatkov v Republiki Sloveniji ena izmed ustavno zagotovljenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Določbe 38. člena Ustave zagotavljajo varstvo osebnih podatkov, prepovedujejo uporabo osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja ter vsakomur zagotavljajo pravico do seznanitve z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi. Za normativno urejanje področja varstva osebnih podatkov je zlasti pomemben drugi odstavek 38. člena Ustave RS, kjer je določeno, da zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon. Takšna ustavna določba predpisuje ureditev varstva osebnih podatkov v splošnem, sistemskem zakonu, poleg tega pa dopušča tudi možnost urejanja varstva osebnih podatkov v področnih zakonih, ki pa morajo prav tako upoštevati določbe 38. člena Ustave RS. Ustavodajalec se je torej odločil za t.i. "obdelovalni model" in ne za t.i. "model zlorabe", saj je določil predvsem pravila za urejanje dopustne obdelave osebnih podatkov na zakonski ravni in ne načelne svobode obdelave osebnih podatkov, ki je lahko le izjemoma izrecno omejena z zakonom. Takšen model preprosto

¹ ZVOP-I; Uradni list RS, št. 86/04 in 113/05.

² ZInfP; Uradni list RS, št. 113/05.

³ Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03 in 69/04.

pomeni, da je na področju obdelave osebnih podatkov prepovedano vse, razen tistega, kar je z zakonom (na področju zasebnega sektorja tudi z osebno privolitvijo posameznika) izrecno dovoljeno. Vsaka obdelava osebnih podatkov namreč pomeni poseg v z ustavo varovano človekovo pravico do varstva osebnih podatkov, zaradi česar je takšen poseg dopusten, če je v zakonu določno opredeljeno, kateri osebni podatki se smejo obdelovati, jasno pa mora biti določen tudi namen obdelave osebnih podatkov ter zagotovljeno ustrezno varstvo in zavarovanje osebnih podatkov. Namen obdelave osebnih podatkov mora biti ustavno dopusten, obdelovati pa se smejo le tiste vrste osebnih podatkov, ki so primerne in nujno potrebne za uresničitev zakonsko opredeljenega in ustavno dopustnega namena.

Ureditev varstva osebnih podatkov v sistemskem zakonu je potrebna zaradi enotne določitve načel, pravil in obveznosti ter zaradi zapolnitve pravnih praznin, ki bi lahko nastale v področnih zakonih, poleg tega pa je tudi nepotrebno, da bi se definicije, obveznosti in ukrepi v zvezi z zavarovanjem osebnih podatkov, katalogi zbirk osebnih podatkov, registracijo zbirk osebnih podatkov, pravicami posameznika do seznanitve s podatki, ki se nanašajo nanj, vprašanja glede nadzora ter pristojnosti nadzornega organa ipd. vedno predpisovala tudi v področnih zakonih. Namen sistemskega zakona torej ni v podrobnejšem predpisovanju obdelave osebnih podatkov na posameznih področjih, pač pa se kaže predvsem v tem, da se v njem določijo splošne pravice, obveznosti, načela in ukrepi, s katerimi se preprečujejo neustavni, nezakoniti in neupravičeni posegi v zasebnost in dostojanstvo posameznika pri obdelavi osebnih podatkov. Zaradi tega mora biti v področnih zakonih jasno določeno, katere zbirke osebnih podatkov se bodo vzpostavile in vodile na posameznem področju, vrste osebnih podatkov, ki jih bodo posamezne zbirke vsebovale, način zbiranja osebnih podatkov, čas shranjevanja osebnih podatkov, morebitne omejitve pravic posameznika ter zlasti namen obdelave zbranih osebnih podatkov.

S 1. januarjem 2005 je začel veljati novi Zakon o varstvu osebnih podatkov⁴ (v nadaljevanju: ZVOP-1), ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel 15. julija 2004. Sprejetje novega zakona je bilo potrebno predvsem zaradi vstopa Republike Slovenije v Evropsko unijo in s tem povezane dolžnosti uskladitve področja varstva osebnih podatkov z določbami Direktive 95/46/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 1995 o zaščiti posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem gibanju takih podatkov⁵, pri čemer sta predlagatelj in zakonodajalec v novem zakonu že upoštevala tudi dosedanje izkušnje in pravno prakso s področja varstva osebnih podatkov.

Novi Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) za razliko od zakonov o varstvu osebnih podatkov, ki so veljali pred njim, ni zgolj sistemski zakon, ampak je v svojem VI. delu tudi t.i. "področni zakon", ki z dokaj natančno določitvijo pravic, obveznosti, načel in ukrepov upravljavcem osebnih podatkov daje neposredno zakonsko podlago za obdelavo osebnih podatkov na področju neposrednega trženja, videonadzora, biometrije, evidentiranja vstopov in izstopov iz prostorov ter strokovnega nadzora. Gre za področja, ki do 1. januarja 2005 niso bila ustrezno zakonsko urejena.

Ena od bistvenih novosti ZVOP-1 je nedvomno predvidena ustanovitev povsem neodvisnega in samostojnega Državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov ter povečanje pristojnosti tega novega nadzornega organa glede na pristojnosti, ki jih je imel Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov v letu 2004. Predvideno je bilo, da bo Državni nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov pričel z delom 1. januarja 2006, do takrat pa bo njegove pristojnosti in naloge opravljal Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov kot organ v sestavi Ministrstva za pravosodje. Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov je tako v letu 2005 opravljal vse pristojnosti in naloge Državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov razen sledečih:

- ni vodil registra zbirk osebnih podatkov (le tega je vodilo Ministrstvo za pravosodje);
- ni bil pristojen za vložitev zahteve za oceno ustavnosti zakonov, ostalih predpisov ter splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, če bi nastalo vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi s postopkom, ki bi ga vodil;

⁴ Uradni list RS, št. 86/04 in 113/05.

⁵ Uradni list Evropskih skupnosti št. L 281, 23.11.1995.

- ni bil pristojen na spletni strani oziroma na drug primeren način objavljati odločbe in sklepe ustavnega sodišča o zahtevah iz drugega odstavka 48. člena tega ZVOP-I.

K zgoraj navedenemu velja poudariti, da je bil Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov kljub temu, da je deloval kot organ v sestavi Ministrstva za pravosodje, v letu 2005 pri svojem delu popolnoma neodvisen in samostojen, saj se Ministrstvo za pravosodje z ničemer ni vmešavalo v izvajanje njegovih nalog in pristojnosti, poleg tega pa zoper odločbe in sklepe Inšpektorata oziroma inšpektorja za varstvo osebnih podatkov ni bilo več pritožbe, pač pa je bil dovoljen le še upravni spor.

Državni zbor Republike Slovenije je dne 30. novembra 2005 sprejel Zakon o informacijskem pooblaščenca (ZInfP)⁶, s katerim se je ustanovil nov samostojni in neodvisni državni organ – Informacijski pooblaščenec, hkrati pa so se s tem zakonom določile tudi pristojnosti in naloge tega novega organa, ki je nastal kot posledica združitve dveh organov - Pooblaščenca za dostop do informacij javnega značaja in Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov. Ob uveljavitvi Zakona o informacijskem pooblaščenca (dne 31.12.2005) je Pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja nadaljeval delo kot Informacijski pooblaščenec, ki je prevzel inšpektorje in druge uslužbence Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, ter pripadajočo opremo in sredstva. Hkrati je prevzel tudi vse nedokončane zadeve, arhive in evidence, ki jih je vodil Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov.

Z uveljavitvijo Zakona o informacijskem pooblaščenca se je v pravni red Republike Slovenije v celoti prenesla Direktive 95/46/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 1995 o zaščiti posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem gibanju takih podatkov.

Poleg Ustave RS, ZVOP-I, ZInfP in zakonov, ki podrobneje predpisujejo obdelavo osebnih podatkov na posameznem področju, je potrebno v Republiki Sloveniji pri obdelavi neposredno uporabljajo tudi določbe Konvencije o varstvu posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov, ki je bila ratificirana in objavljena leta 1994⁷. Namen navedene konvencije Sveta Evrope je na ozemlju vsake pogodbenice, vsakemu posamezniku, ne glede na državljanstvo in prebivališče, zagotoviti spoštovanje njegovih pravic in temeljnih svoboščin in v tem okviru še posebej spoštovanje pravice do zasebnosti glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj.

Zloraba osebnih podatkov je v 154. členu Kazenskega zakonika⁸ opredeljena tudi kot kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. Določeno je, da se z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta kaznuje, kdor v nasprotju z zakonom uporabi osebne podatke, ki se smejo voditi samo na podlagi zakona ali na podlagi osebne privolitve posameznika, na katerega se podatki nanašajo ali, kdor vdre v računalniško vodeno zbirko podatkov z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobil kakšen osebni podatek. Če dejanje stori uradna oseba z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic, se kaznuje z zaporom do dveh let.

⁶ Uradni list RS, št. 113/05.

⁷ Uradni list RS, št. 11/94 - Mednarodne pogodbe št. 3/94.

⁸ Uradni list RS, št. 95/04 - prečiščeno besedilo.

2. PRISTOJNOSTI IN NALOGE INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

2.1. Pristojnosti in naloge Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov

S 1. januarjem 2005, ko je stopil v veljavo ZVOP-I, so se naloge in pristojnosti nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov bistveno povečale. Po določbah ZVOP-I Državni nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov zagotavlja enotno uresničevanje ukrepov na področju varstva osebnih podatkov ter s tem namenom opravlja sledeče naloge in pristojnosti:

- Opravlja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVOP-I in drugih predpisov s področja varstva osebnih podatkov, v okviru katerega se prvenstveno obravnavajo prijave, pritožbe, sporočila in druge vloge, v katerih je izražen sum kršitve zakona, poleg tega pa se opravlja tudi preventivni inšpekcijski nadzor pri obdelovalcih osebnih podatkov s področja javnega in zasebnega sektorja.
- Vodi postopke o prekrških s področja varstva osebnih podatkov (hitri postopek).
- Odloča o ugovoru posameznika glede obdelave osebnih podatkov na podlagi četrtega odstavka 9. člena in tretjega odstavka 10. člena ZVOP-I.
- Vodi upravne postopke za izdajo ugotovitvenih odločb o tem, katere tretje države imajo v celoti ali delno zagotovljeno ustrezno raven varstva osebnih podatkov ter v okviru opravljanja teh nalog v Uradnem listu Republike Slovenije objavi seznam tretjih držav, za katere je ugotovil, da imajo v celoti ali delno zagotovljeno ustrezno raven varstva osebnih podatkov, ali da te nimajo zagotovljene.
- Vodi upravne postopke za izdajo dovoljenj o iznosu osebnih podatkov v tretjo državo, kadar upravljavec osebnih podatkov zagotovi ustrezne ukrepe zavarovanja osebnih podatkov ter temeljnih pravic in svoboščin posameznikov in navede možnosti njihovega uresničevanja ali varstva, predvsem v določbah pogodb ali v splošnih pogojih poslovanja (70. člen ZVOP-I).
- Vodi upravne postopke za izdajo dovoljenj za povezovanje javnih evidenc in javnih knjig, kadar katera od zbirk osebnih podatkov, ki naj bi se jih povezovalo, vsebuje občutljive osebne podatke ali pa je za izvedbo povezovanja potrebna uporaba istega povezovalnega znaka (npr. EMŠO ali davčna številka).
- Vodi upravne postopke za izdajo ugotovitvenih odločb o tem, ali je nameravana uvedba izvajanja biometrijskih ukrepov v zasebnem ali javnem sektorju v skladu z določbami ZVOP-I.
- Vodi register zbirk osebnih podatkov.
- Sodeluje z državnimi organi, pristojnimi organi Evropske unije za varstvo posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, mednarodnimi organizacijami, tujimi nadzornimi organi za varstvo osebnih podatkov, zavodi, združenji ter drugimi organi in organizacijami glede vseh vprašanj, ki so pomembna za varstvo osebnih podatkov.
- Daje in objavlja predhodna mnenja ministrstvom, državnemu zboru, organom samoupravnih lokalnih skupnosti, drugim državnim organom ter nosilcem javnih pooblastil o usklajenosti določb predlogov predpisov z zakoni in drugimi predpisi, ki urejajo osebne podatke.
- Na Ustavno sodišče Republike Slovenije lahko vložijo zahtevo za oceno ustavnosti zakonov, ostalih predpisov ter splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, če nastane vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi s postopkom, ki ga vodi.
- Izdaja notranje glasilo ter strokovno literaturo.
- Na spletni strani ali na drug primeren način objavlja predhodna mnenja iz prvega odstavka 48. člena ZVOP-I, potem ko je bil zakon oziroma drug predpis sprejet ter objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, v glasilu samoupravne lokalne skupnosti ali objavljen na drug zakonit način.
- Na spletni strani oziroma na drug primeren način objavlja zahteve iz drugega odstavka 48. člena ZVOP-I, potem ko jih je ustavno sodišče prejelo.
- Na spletni strani oziroma na drug primeren način objavlja odločbe in sklepe ustavnega sodišča o zahtevah iz drugega odstavka 48. člena tega ZVOP-I.

- Na spletni strani oziroma na drug primeren način objavlja odločbe in sklepe sodišč s splošno pristojnostjo in upravnega sodišča, ki se nanašajo na varstvo osebnih podatkov, tako da iz njih ni možno razbrati osebnih podatkov strank, oškodovancev, prič ali izvedencev.
- Daje in objava neobvezna mnenja o skladnosti kodeksov poklicne etike, splošnih pogojih poslovanja oziroma njihovih predlogov s predpisi s področja varstva osebnih podatkov.
- Daje in objavlja neobvezna mnenja, pojasnila in stališča o vprašanjih s področja varstva osebnih podatkov.
- Pripravlja, daje in objavlja neobvezna navodila in priporočila glede varstva osebnih podatkov na posameznem področju.
- Daje izjave za javnost o opravljenih inšpekcijskih nadzorih v posamičnih zadevah ter izvaja konference za medije v zvezi z delom inšpektorata.
- Pripravlja in objavlja poročila o svojem delu ter ocene in priporočila s področja varstva osebnih podatkov.

Zgoraj navedene pristojnosti in naloge je do ustanovitve Informacijskega pooblaščenca (31.12.2006) opravljal Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov Republike Slovenije, ki je v obravnavanem obdobju deloval kot organ v sestavi Ministrstva za pravosodje. Kot že rečeno, je bil Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov v obravnavanem obdobju pooblaščen za opravljanje vseh zgoraj naštetih nalog in pristojnosti, razen sledečih:

- ni vodil registra zbirk osebnih podatkov (le tega je vodilo Ministrstvo za pravosodje);
- ni bil pristojen za vložitev zahteve za oceno ustavnosti zakonov, ostalih predpisov ter splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, če bi nastalo vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi s postopkom, ki bi ga vodil,
- ni bil pristojen na spletni strani oziroma na drug primeren način objavljati odločbe in sklepe ustavnega sodišča o zahtevah iz drugega odstavka 48. člena tega ZVOP-I.

2.2. Pravice in dolžnosti državnega nadzornika za varstvo osebnih podatkov

Državni nadzornik za varstvo osebnih podatkov opravlja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVOP-I in je pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora v skladu s svojimi pooblastili samostojen ter naloge opravlja v okviru in na podlagi ustave in zakonov. V obravnavanem obdobju sta pristojnosti in naloge državnih nadzornikov za varstvo osebnih podatkov opravljala dva inšpektorja za varstvo osebnih podatkov, ki sta imela pri opravljanju inšpekcijskega nadzora povsem enake pristojnosti, kot jih je ZVOP-I daje državnemu nadzorniku.

Splošna načela inšpekcijskega nadzora ter splošne pravice, dolžnosti, pooblastila državnih nadzornikov, postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijski ukrepi in druga vprašanja, povezana z inšpekcijskim nadzorom, so določena v Zakonu o inšpekcijskem nadzoru⁹, specifične pristojnosti državnega nadzornika za pa so določena v 53. členu ZVOP-I, kjer je določeno, da je pri opravljanju inšpekcijskega nadzora nadzornik upravičen:

1. pregledovati dokumentacijo, ki se nanaša na obdelavo osebnih podatkov, ne glede na njeno zaupnost ali tajnost, ter iznos osebnih podatkov v tretjo državo in posredovanje tujim uporabnikom osebnih podatkov;
2. pregledovati vsebino zbirk osebnih podatkov ne glede na njihovo zaupnost ali tajnost in katalogov zbirk osebnih podatkov;
3. pregledovati dokumentacijo in akte, ki urejajo zavarovanje osebnih podatkov;
4. pregledovati prostore, v katerih se obdelujejo osebni podatki, računalniško in drugo opremo ter tehnično dokumentacijo;
5. preverjati ukrepe in postopke za zavarovanje osebnih podatkov ter njihovo izvajanje;
6. izvajati druge pristojnosti, določene z zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor, ter zakonom, ki ureja splošni upravni postopek;
7. opravljati druge zadeve, določene z zakonom.

⁹ Uradni list RS, št. 56/2002.

Nadzornik, ki pri opravljanju inšpekcijskega nadzora ugotovi kršitev ZVOP-I ali drugega zakona ali predpisa, ki ureja varstvo osebnih podatkov, ima pravico takoj:

1. odrediti, da se nepravilnosti ali pomanjkljivosti, ki jih ugotovi, odpravijo na način in v roku, ki ga sam določi;
2. odrediti prepoved obdelave osebnih podatkov osebam javnega ali zasebnega sektorja, ki niso zagotovile ali ne izvajajo ukrepov in postopkov za zavarovanje osebnih podatkov;
3. odrediti prepoved obdelave osebnih podatkov ter anonimiziranje, blokiranje, brisanje ali uničenje osebnih podatkov, kadar ugotovi, da se osebni podatki obdelujejo v nasprotju z določbami zakona;
4. odrediti prepoved iznosa osebnih podatkov v tretjo državo ali njihovega posredovanja tujim uporabnikom osebnih podatkov, če se iznašajo ali posredujejo v nasprotju z določbami zakona ali obvezujoče mednarodne pogodbe;
5. odrediti druge ukrepe, določene z zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor, ter zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

Zoper odločbo ali sklep nadzornika ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor.

Zgoraj navedenih ukrepov ni mogoče odrediti zoper osebo, ki v elektronskem komunikacijskem omrežju opravlja storitve prenosa podatkov, vključno z začasnim shranjevanjem podatkov in drugimi delovanji v zvezi s podatki, ki so pretežno ali v celoti v funkciji opravljanja ali olajšanja prenosa podatkov po omrežjih, če ta oseba sama nima interesa, povezanega z vsebino teh podatkov, in ne gre za osebo, ki lahko sama ali skupaj z omejenim krogom z njo povezanih oseb učinkovito nadzoruje dostop do teh podatkov. Navedena določba iz 54. člena ZVOP-I je posledica analize v zvezi z ukrepanjem inšpektorja za varstvo osebnih podatkov v zadevi *udba.net*.

Če nadzornik pri inšpekcijskem nadzoru ugotovi, da obstaja sum storitve kaznivega dejanja ali prekrška, poda kazensko ovadbo oziroma izvede postopke v skladu zakonom, ki ureja prekrške.

Nadzornik je dolžan prijavitelja obvestiti o vseh pomembnejših ugotovitvah in dejanjih v postopku inšpekcijskega nadzora.

Da ne bi prišlo do morebitnih kršitev informacijske zasebnosti posameznikov v zvezi z izvajanjem inšpekcijskega nadzorstva, je v 58. členu ZVOP-I določeno, da je nadzornik dolžan varovati tajnost osebnih podatkov, s katerimi se seznanijo pri opravljanju inšpekcijskega nadzora, tudi po prenehanju opravljanja službe nadzornika. Ta dolžnost velja tudi za vse javne uslužbenke v državnem nadzornem organu.

2.3. Organizacija in kadrovska zasedenost Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov v letu 2005

V letu 2005 je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov porabil skupaj 35.301.992 SIT proračunskega denarja. Od navedenega zneska se je porabilo:

- 29.709.986 SIT za plače, druge izdatke zaposlenim ter prispevke za socialno varnost;
- 4.904.529 SIT za materialne in potne stroške ter storitve;
- 687.477 SIT za investicije in investicijsko vzdrževanje.

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov ni imel notranjih organizacijskih enot ter je opravljal predvsem naloge inšpekcijskega nadzora ter druge strokovne naloge, ki mu jih v zvezi z varstvom osebnih podatkov nalaga zakon. Naloge strokovne pomoči na področju upravljanja s kadrovske, finančne, informacijske in drugimi viri je za Inšpektorat opravljal Ministrstvo za pravosodje.

Notranjo organizacijo in sistematizacijo delovnih mest Inšpektorata je določal Pravilnik o notranji organizaciji in

sistematizaciji delovnih mest Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, ki velja od 13. 11. 2001. V navedenem aktu so bila od februarja 2004 sistematizirana le 3 delovna mesta in sicer: glavni inšpektor, inšpektor svetnik in tajnica, kar pomeni tudi dejansko število zaposlenih na Inšpektoratu v letu 2005. Navedeno število zaposlenih se je izkazalo za občutno premajhno za uspešno opravljanje vseh pristojnosti in nalog, ki jih je inšpektoratu naložil ZVOP-I. Glavni inšpektor je na kadrovske podhranjenosti Inšpektorata pristojne sicer večkrat pisno in ustno opozoril, vendar pa je bil pri tem neuspešen.

3. AKTIVNOSTI INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV V LETU 2005

3.1. Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVOP

Neposredni inšpekcijski nadzor nad izvajanjem predpisov s področja varstva osebnih podatkov je zajemal:

- nadzor zakonitosti obdelave osebnih podatkov;
- nadzor ustreznosti ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov ter izvajanja postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov po 24. in 25. členu ZVOP-I;
- nadzor izvajanja določb zakona, ki urejajo katalog zbirke osebnih podatkov, register zbirk osebnih podatkov in evidentiranje posredovanja osebnih podatkov posameznim uporabnikom osebnih podatkov;
- nadzor izvajanja določb zakona glede iznosa osebnih podatkov v tretjo državo in o njihovem posredovanju tujim uporabnikom osebnih podatkov.

V letu 2005 je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov prejel skupaj 91 prijav, pritožb, sporočil in drugih vlog, ki so bile vložene zaradi suma kršitev določb ZVOP-I, kar pomeni, da se je trend povečevanja števila prijav, pritožb in drugih vlog v zvezi s sumom kršitve določb ZVOP-I nadaljeval tudi v letu 2005. Število prijav, pritožb, sporočil in drugih vlog, ki so bile zaradi suma kršitev določb zakona o varstvu osebnih podatkov posamezno leto vložene od leta 1996 naprej, je namreč sledeče:

- leto 1996: 25
- leto 1997: 27
- leto 1998: 33
- leto 1999: 26
- leto 2000: 35
- leto 2001: 43
- leto 2002: 52
- leto 2003: 60
- leto 2004: 78
- leto 2005: 91

Prijave oziroma pritožbe, ki so bile v letu 2005 vložene zaradi suma kršitev določb ZVOP-I, so bile vložene iz sledečih razlogov:

- 18 zaradi suma nezakonitega izvajanja videonadzora;
- 12 zaradi suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom;
- 9 zaradi suma nezakonite obdelave osebnih podatkov za namene neposrednega trženja;
- 6 zaradi suma nezakonite obdelave osebnih imen zastopnikov, članov vodstva, ustanoviteljev in članov nadzornih svetov poslovnih subjektov za namene vodenja in izdajanja raznih poslovnih imenikov;
- 6 zaradi izobešanja seznamov dolžnikov in seznamov stanovalcev na oglasne deske v večstanovanjskih stavbah;
- 4 zaradi objave osebnih podatkov v medijih;
- 3 zaradi suma kršitve pravic posameznika do seznanitve s podatki, ki se nanašajo nanj (30. in 31. člen ZVOP-I);
- 2 zaradi suma neustreznega zavarovanja osebnih podatkov v času pošiljanja dokumentov za osebni podatki po pošti (neustrezno zlepljene in prosojne ovojnice);
- 2 zaradi zbiranja soglasij za javno objavo podatkov o lokaciji groba umrlega na način, da se v primeru, ko najemnik groba temu pisno ne nasprotuje to smatra kot njegova privolitev za objavo podatkov o lokaciji groba umrlega;
- 2 zaradi suma, da je osnovna šola z anketiranjem učencev brez soglasja staršev nezakonito zbirala osebne podatke;

- 2 zaradi suma, da je upravljavec s tem, ko je poleg osebnega imena in naslova prejemnika na naslovne kartončke, ki so služili za pošiljanje revije po pošti, nezakonito obdeloval EMŠO naslovnikov.

Po 1 prijava oziroma pritožba je bila vložena iz sledečih razlogov:

- suma nezakonite navedbe osebnih podatkov na plačilnem nalogu;
- suma nezakonite navedbe osebnih nalogov v sklepu o izvršbi;
- suma nezakonite objave osebnih imen dolžnikov na službenem kombiju samostojnega podjetnika;
- suma izdaje vira prijave s strani policije;
- suma izdaje vira prijave s strani tržnega inšpektorja;
- suma nezakonite objave osebnih imen delavcev, ki v trgovini skrbijo za posamezne prodajne police;
- suma, da je sodni izvršitelj podatke o datumu izvršbe nezakonito posredoval novinarju ter, da pri opravljanju izvršbe v poslovnih prostorih dolžnika ni odstranil novinarja, s čemer je novinarju omogočil, da se seznanil z osebnimi podatki dolžnika;
- suma nezakonite uporabe osebnih podatkov otrok z objavo rezultatov tekmovanja na oglasni deski osnovne šole;
- suma neustreznega zavarovanja osebnih podatkov pri zbiranju osebnih podatkov kandidatov za zaposlitev prek spletne strani podjetja;
- suma nezakonite obdelave osebnih podatkov stranke centra za socialno delo s tem, da je delavka centra njegove osebne podatke zbirala od strankinih sosedov;
- izobešanja sklepa o prenehanju delovnega razmerja na oglasni deski podjetja;
- neposredovanja seznama oseb, ki jih zastopa določen odvetnik, posamezniku, ki toži tega odvetnika zaradi domnevno malomarnega opravljanja svojega poklica;
- objave osebnih podatkov diplomantov v zborniku fakultete;
- uporabe osebnih podatkov posojilojemalca na način, da je oseba, ki naj bi bila pristojna za izterjavo dolga, vsem sosedom posojilojemalca po pošti poslala poizvednico za njegovim premoženjskim stanjem;
- suma nezakonitega in neupravičenega zbiranja podatkov o zdravstvenem stanju za namene sklepanja nadstandardnih zavarovanj;
- suma nezakonite obdelave osebnih podatkov izvajalcev zasebnega varovanja pri izvajanju storitev fizičnega varovanja na okrožnem sodišču in okrožnem državnem tožilstvu;
- suma nezakonitega zbiranja osebnih podatkov uporabnikov osebne asistence;
- suma nezakonitega navajanja anamnestičnih podatkov v odločbi ZZZS-ja in mnenju ZPIZ-a;
- preverjanja istovetnosti podpisov etažnih lastnikov v postopku odpovedi pogodbe upravniku večstanovanjske stavbe;
- suma uporabe osebnih podatkov uporabnikov storitev javnega komunalnega podjetja za namene pošiljanja pozivov za udeležbo na referendumu;
- suma neustreznega zavarovanja osebnih podatkov iz zdravstvenih kartotek;
- suma, da upravljavec osebnih podatkov po preteku roka hrambe ni izbrisal zbranih osebnih podatkov;
- suma, da sta pooblaščenici uradni osebi v prekrškovnem postopku, ki se je vodil zoper njiju, nezakonito uporabila osebne podatke iz prekrškovne evidence;
- suma nezakonitega pregledovanja službene elektronske pošte delavca s strani njegovega predpostavljenega;
- javne objave seznama z osebnimi podatki podpisnikov za razpis referenduma na oglasni deski.

Poleg obravnavanja zgoraj navedenih prijav in pritožb je inšpektorat v letu 2005 obravnaval še 19 zadev, v okviru katerih se je opravljal preventivni inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVOP-1. Preventivni nadzor se je opravljal predvsem pri upravljavcih osebnih podatkov na področju zasebnega sektorja.

Zaradi ugotovljenih večjih nepravilnosti oziroma kršitev ZVOP-1 je bilo v letu 2005 izdana 1 upravna odločba, zoper katero pa je zavezanec sprožil upravni spor. Prav tako sta bila zaradi večjih kršitev določb ZVOP-1 v letu 2005 uvedena tudi 2 postopka o prekršku. V 4 primerih, ko je bila domnevna kršitev storjena v letu 2004, je inšpektorat ob upoštevanju Zakona o ustavitvi določenih postopkov o prekrških in odpustitvi določenih kazni

zapora, sprejel odločitev, da ne bo uvedel postopka o prekršku.

Zaradi ugotovljenih manjših nepravilnosti je bilo v letu 2005 na podlagi 33. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru izrečenih tudi 5 opozoril za odpravo nepravilnosti na zapisniku. Ustna opozorila so bila izrečena zaradi ekonomičnosti postopka, učinkovitosti ukrepa ter iz razloga, ker zadeve pri sodniku za prekrške v veliki večini primerov zastarajo.

Kot manjše nepravilnosti, zaradi katerih je inšpektor namesto izdaje upravne odločbe in uvedbe postopka o prekršku izrekel zgolj opozorilo na zapisniku, štejejo tiste nepravilnosti, zaradi katerih ni bilo neposrednega posega v pravice posameznikov oziroma nepravilnosti niso imele za posledico kršitve informacijske zasebnosti posameznika. Takšne manjše nepravilnosti so predvsem pomanjkljivi katalogi zbirk podatkov, pomanjkljivi oziroma ne dovolj dodelani notranji akti za zavarovanje osebnih podatkov, pomanjkljivo določeni pogoji in ukrepi za zagotovitev varstva in zavarovanja osebnih podatkov v pogodbah s pogodbenimi obdelovalci, manjše pomanjkljivosti v zvezi z izvajanjem postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov ter pomanjkljive in nejasne osebne privolitve posameznikov.

V okviru obravnave prijav in pritožb v zvezi s sumom kršitev določb ZVOP-I je inšpektorat v 1 obravnavanem primeru ugotovil, da zavezanec s svojim ravnanjem ni kršil določb ZVOP-I ter v zvezi s tem na podlagi 28. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru izdal sklep o ustavitvi postopka. Poleg tega je bilo v primeru 6 prijav in pritožb že iz samih prijav razvidno, da opisano dejanje ne pomeni kršitve določb ZVOP-I, zaradi česar je inšpektor prijaviteljem v teh primerih namesto uvedbe postopka zgolj pisno pojasnil razloge, zaradi katerih opisano dejanje ne pomeni kršitve določb ZVOP-I in zaradi katerih bi bila uvedba postopka inšpekcijskega nadzora nesmiselna. Zoper takšna pojasnila prijavitelji niso vložili nobenega ugovora.

Od skupno 110 zadev inšpekcijskega nadzora, ki jih je inšpektorat uvedel v letu 2005, je zaradi premajhnega števila zaposlenih, reševanja nerešenih zadev iz preteklega leta ter opravljanja drugih nalog, ki jih je inšpektoratu naložil novi Zakon o varstvu osebnih podatkov, inšpektorat dokončno rešil le 33 zadev, ostale zadeve pa so se kot nerešene prenesle na Informacijskega pooblaščenca.

3.2. Ugotavljanje ustreznosti ravni varstva osebnih podatkov v tretjih državah

Vodenje postopkov ugotavljanja ustreznosti ravni varstva osebnih podatkov v tretjih državah je nova pristojnost nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov, ki jo je le ta pridobil s 1. januarjem 2005, ko je stopil v veljavo ZVOP-I.

Po določbah ZVOP-I morata biti za posredovanje osebnih podatkov uporabnikom v tretjih državah (države, ki niso članice Evropske unije ali Evropskega gospodarskega prostora), izpolnjena dva pogoja in sicer:

1. Za posredovanje oziroma sporočanje in dajanje osebnih podatkov na razpolago upravljavcu ali uporabniku osebnih podatkov v tretji državi mora obstajati katera izmed pravnih podlag, ki so za javni sektor določene v 9. členu za zasebni sektor pa v 10. členu ZVOP-I.
2. Ob izpolnjenem prvem pogoju je posredovanje osebnih podatkov upravljavcu osebnih podatkov v tretji državi dopustno, če državni nadzorni organ izda odločbo, da država, v katero se iznašajo, zagotavlja ustrezno raven varstva osebnih podatkov. Odločba ni potrebna, če je tretja država na seznamu tistih držav iz 66. člena ZVOP-I, za katere je ugotovljeno, da v celoti zagotavljajo ustrezno raven varstva osebnih podatkov, ali pa le to zagotavljajo delno, če se posredujejo tisti osebni podatki in za tiste namene, za katere je ugotovljena ustrezna raven varstva.

Kadar nista izpolnjena oba zgoraj navedena pogoja, je posredovanje osebnih podatkov tretjo državo dopustno le, če je izpolnjen kateri izmed pogojev, ki jih taksativno določa 70. člen ZVOP-1. Po določbah prvega odstavka 70. člena ZVOP-1 se lahko ne glede na določbe 63. člena ZVOP-1 osebni podatki iznesejo in posredujejo v tretjo državo če:

1. tako določa drug zakon ali obvezujoča mednarodna pogodba;
2. je podana osebna privolitev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki in je seznanjen s posledicami takšnega posredovanja;
3. je iznos potreben za izpolnitev pogodbe med posameznikom, na katerega se nanašajo osebni podatki, in upravljavcem osebnih podatkov ali za izvršitev predpogodbenih ukrepov, sprejetih kot odgovor na zahtevo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki;
4. je iznos potreben za sklenitev ali izvršitev pogodbe, ki je v korist posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, sklenjeno med upravljavcem osebnih podatkov in tretjo stranko;
5. je iznos potreben, da se pred hujšim ogrožanjem zavaruje življenje ali telo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki;
6. se iznos opravi iz registrov, javnih knjig ali uradnih evidenc, ki so po zakonu namenjene zagotavljanju informacij javnosti in so na voljo za vpogled javnosti na splošno ali katerikoli osebi, ki lahko izkaže pravni interes, da so v posameznem primeru izpolnjeni pogoji, ki jih za vpogled določa zakon;
7. upravljavec osebnih podatkov zagotovi ustrezne ukrepe zavarovanja osebnih podatkov ter temeljnih pravic in svoboščin posameznikov in navede možnosti njihovega uresničevanja ali varstva, predvsem v določbah pogodb ali v splošnih pogojih poslovanja (v primeru iznosa osebnih podatkov po tej točki, mora oseba, ki namerava iznesti osebne podatke, pred iznosom pridobiti posebno odločbo državnega nadzornega organa, ki dovoljuje iznos osebnih podatkov.)

Po določbah 63., 64., 68. in 70. člena ZVOP-1, vodi nadzorni organ dve vrsti postopkov v zvezi z ugotavljanjem ustrezne ravni varstva osebnih podatkov v tretji državi, in sicer:

1. na podlagi 63., 64. in 68. člena ZVOP-1 ugotavlja, ali določena tretja država zagotavlja ustrezno raven varstva osebnih podatkov;
2. na podlagi drugega odstavka 70. člena ZVOP-1 ugotavlja, ali upravljavec osebnih podatkov pri posredovanju osebnih podatkov v tretjo državo, za katero še ni ugotovljeno, da zagotavlja ustrezno raven varstva osebnih podatkov, v določbah pogodb ali v splošnih pogojih poslovanja zagotovi ustrezne ukrepe zavarovanja osebnih podatkov ter temeljnih pravic in svoboščin posameznikov ter navede možnosti njihovega uresničevanja.

Državni nadzorni organ je pri odločanju v zgoraj navedenih postopkih vezan na odločitve pristojnega organa Evropske unije glede ocene, ali tretje države zagotavljajo ustrezno raven varstva osebnih podatkov. Zoper odločitev nadzornega ni pritožbe, ampak je dovoljen le upravni spor.

V zvezi z zgoraj predstavljenimi pristojnostmi državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov glede ugotavljanja ustrezne ravni varstva osebnih podatkov v tretjih državah, je Inšpektorat v letu 2005 vodil 1 postopek takšnega ugotavljanja. V navedenem postopku je Inšpektorat na podlagi 63., 64. in 67. člena ZVOP-1 izdal odločbo, v kateri je navedel, da Švicarska konfederacija v celoti zagotavlja ustrezno raven varstva osebnih podatkov. Navedena odločba je bila izdana po skrajšanem postopku, saj je bil Inšpektorat v tem primeru na podlagi določbe 67. člena ZVOP-1 pri odločanju vezan na odločitev Komisije Evropske Unije, ki je dne 26. julija 2000 izdala odločbo, s katero je ugotovila, da Švicarska konfederacija v celoti zagotavlja ustrezno raven varstva osebnih podatkov (2000/518/EC: Commission Decision of 26 July 2000 pursuant to Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council on the adequate protection of personal data provided in Switzerland; Official Journal L 215, 25/08/2000 P. 0001 – 0003).

3.3. Odločanje o dopustnosti izvajanja biometrijskih ukrepov

Tudi odločanje o dopustnosti izvajanja biometrijskih ukrepov pomeni novo pristojnost nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov, ki jo je le ta pridobil s 1. januarjem 2005, ko je stopil v veljavo novi Zakon o varstvu osebnih podatkov.

Z izvajanjem biometrijskih ukrepov se ugotavljajo ali primerjajo lastnosti posameznika, tako da se z uporabo njegovega prstnega odtisa, posnetka papilarnih linij s prsta, šerenice, očesne mrežice, obraza, DNK, ipd. izvrši njegova identifikacija oziroma preveri njegova identiteta.

Izvajanje biometrijskih ukrepov v javnem sektorju se lahko določi le z zakonom, če je to nujno potrebno za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ter poslovne skrivnosti, tega namena pa ni možno doseči z milejšimi sredstvi. Poleg tega se lahko biometrijske ukrepe določi z zakonom tudi v primeru, če gre za izpolnjevanje obveznosti iz obvezujoče mednarodne pogodbe ali za identifikacijo posameznikov pri prehajanju državnih meja.

Zasebni sektor lahko izvaja biometrijske ukrepe le, če so nujno potrebni za opravljanje dejavnosti, za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ali poslovne skrivnosti. Biometrijske ukrepe lahko izvaja le nad svojimi zaposlenimi, če so bili predhodno o tem pisno obveščeni.

Če izvajanje določenih biometrijskih ukrepov v zasebnem sektorju ni urejeno z zakonom, je upravljavec osebnih podatkov, ki namerava izvajati biometrijske ukrepe, dolžan pred uvedbo ukrepov posredovati državnemu nadzornemu organu opis nameravanih ukrepov in razloge za njihovo uvedbo.

Državni nadzorni organ je po prejemu opisa nameravane uvedbe biometrijskih ukrepov dolžan v dveh mesecih odločiti, ali je nameravana uvedba biometrijskih ukrepov v skladu z določbami ZVOP-1, pri čemer z vidika načela sorazmernosti preverja predvsem to, ali je nameravano izvajanje biometrijskih ukrepov res nujno potrebno za opravljanje dejavnosti vlagatelja, za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ali poslovne skrivnosti. Zaradi tega mora vlagatelj v svoji vlogi navesti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je izvajanje biometrijskih ukrepov nujno potrebno za opravljanje njegove dejavnosti, za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ali poslovne skrivnosti. Vlogo je potrebno kolkovati oziroma plačati upravno takso po tarifnih številkah 1 in 3 Zakona o upravnih taksah.

Rok se za izdajo odločbe se lahko podaljša za največ en mesec, če bi uvajanje teh biometrijskih ukrepov prizadelo več kot 20 zaposlenih v osebi zasebnega sektorja, ali če reprezentativni sindikat pri delodajalcu zahteva sodelovanje v upravnem postopku.

Upravljavec osebnih podatkov sme izvajati biometrijske ukrepe šele po prejemu odločbe, s katero je izvajanje biometrijskih ukrepov dovoljeno.

Zoper odločbo državnega nadzornega organa o tem, ali je nameravana uvedba biometrijskih ukrepov v skladu z zakonom, ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor.

V primeru, da izvajanje biometrijskih ukrepov v javnem sektorju ni določeno z zakonom, lahko tudi javni sektor uvede biometrijske ukrepe v zvezi z vstopom v stavbo ali dele stavbe in evidentiranje prisotnosti zaposlenih na delu, pri čemer pa se v tem primeru smiselno uporabijo določbe drugega, tretjega in četrtega odstavka 80. člena ZVOP-1. To pomeni, da mora tudi oseba javnega sektorja, ki namerava za prej navedene namene izvajati biometrijske ukrepe, predhodno pridobiti pozitivno odločbo državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov, ki tudi v tem primeru z vidika načela sorazmernosti preverja predvsem to, ali je nameravano izvajanje

biometrijskih ukrepov res nujno potrebno za opravljanje dejavnosti vlagatelja, za varnost ljudi ali premoženja ali za varovanje tajnih podatkov ali poslovne skrivnosti.

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov je v letu 2005 izdal skupaj 6 odločb v zvezi z ugotavljanjem dopustnosti izvajanja biometrijskih ukrepov.

S 5 odločbami je osebam zasebnega in javnega sektorja dovolil omejeno izvajanje biometrijskih ukrepov nad nekaterimi svojimi zaposleni. Te pozitivne odločbe so bile izdane 4 bankam, katerim pa je bilo dovoljeno izvajanje biometrijskih ukrepov le nad tistimi zaposlenimi, ki vstopajo v trezorske in predtrezorske prostore ter v prostore, kjer je nameščena računalniška oprema za obdelavo podatkov. Omejeno izvajanje biometrijskih ukrepov je bilo dovoljeno tudi operaterju mobilne telefonije, kateremu je bilo dovoljeno izvajanje biometrijskih ukrepov nad tistimi zaposlenimi, ki vstopajo v sistemske prostore družbe (centrale, strežniški prostori, računalniški centri).

Inšpektorat je izdal tudi 1 negativno odločbo, s katero je ugotovil, da izvajanje biometrijskih ukrepov v zasebnem sektorju nad vsemi zaposlenimi zgolj zaradi evidentiranja prisotnosti na delu, ni v skladu z zakonom. Ugotovljeno je bilo, da evidentiranje prisotnosti na delu ni nujno potrebno za opravljanje dejavnosti družbe, zaradi česar bi izvajanje biometrijskih ukrepov pomenilo prekomeren in nepotreben poseg v zasebnost zaposlenih, saj je možno evidentiranje prisotnosti izvesti z manj vsiljivimi metodami.

V zvezi z izvajanjem biometrijskih ukrepov je potrebno na tem mestu opozoriti, da precej upravljavcev osebnih podatkov, ki so izvajali biometrijske ukrepe že pred uveljavitvijo ZVOP-I, na državni nadzorni organ še vedno ni posredovalo vloge za dovolitev izvajanja biometrijskih ukrepov, s čemer tvegajo plačilo globe in prepoved nadaljnjega izvajanja biometričnih ukrepov s strani državnega nadzornika za varstvo osebnih podatkov.

3.4. Ostale aktivnosti inšpektorata na domačem področju

Na domačem področju je bilo v obravnavanem obdobju evidentiranih 98 zadev, v okviru katerih so se podajala pisna mnenja in pojasnila v zvezi s konkretnimi vprašanji, ki so jih na Inšpektorat v zvezi z varstvom osebnih podatkov na posameznih področjih naslavljale razne pravne in fizične osebe. Število teh zadev oziroma zaprosil za mnenja, pojasnila in tolmačenja, se je v obravnavanem obdobju glede na prejšnja leta bistveno povečalo, kar gre pripisati predvsem dejstvu, da je na začetku obravnavanega obdobja stopil v veljavo novi Zakon o varstvu osebnih podatkov. ZVOP-I je namreč uredil področja, ki doslej v zakonu sploh niso bila urejena (področje avtomatske obdelave osebnih podatkov, neposrednega trženja, videonadzora, biometrije, evidence vstopov in izstopov iz poslovnih prostorov, javnih knjig, povezovanja zbirk osebnih podatkov in strokovnega nadzora), poleg tega pa je nadzorni organ z določbami 49. člena ZVOP-I pridobil tudi neposredno pravno podlago za dajanje neobveznih mnenj, pojasnil, stališč, navodil in priporočil s področja varstva osebnih podatkov.

Zaprosila za mnenja, pojasnila in tolmačenja so se nanašala na različna področja, pri čemer so v obravnavanem obdobju prevladovala zaprosila v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov drugim uporabnikom, videonadzorom, biometrijo ter iznosom osebnih podatkov v tretje države.

Podajanje pisnih in ustnih mnenj, pojasnil in tolmačenj glede obdelave osebnih podatkov na posameznih področjih je tudi v obravnavanem obdobju predstavljalo pomemben del preventivnega delovanja Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, ki je s takšnim ravnanjem precej prispeval k izboljšanju stanja na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji. Vendar pa je občutno povečevanje števila zaprosil za pisna in ustna mnenja, pojasnila in tolmačenja v zvezi z varstvom osebnih podatkov obema inšpektorjema vzelo zelo veliko časa, zaradi česar je bilo v letu 2005 obravnavanih manj zadev neposrednega preventivnega inšpekcijskega nadzora, kot bi jih po našem mnenju

moralo biti.

Poleg podaje pisnih in mnenj, pojasnil in tolmačenj, je Inšpektorat v okviru preventivnega delovanja opravljal tudi sledeče aktivnosti:

- sodeloval z ministrstvi in drugimi organi ter organizacijami pri pripravi zakonov in drugih predpisov, ki na posameznih področjih predpisujejo obdelavo osebnih podatkov;
- obveščal javnost o stanju na področju varstva osebnih podatkov ter o delu Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov;
- sodeloval na seminarjih, konferencah, posvetih in sestankih, kjer se je obravnavala tudi problematika varstva osebnih podatkov;
- opozarjal in nudil pomoč upravljavcem osebnih podatkov z različnih področij pri ureditvi katalogov zbirk osebnih podatkov ter pri pripravi ustreznih pisnih privolitev posameznikov za obdelavo osebnih podatkov;
- nudil pomoč pri določanju organizacijskih in ustreznih logično tehničnih postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov ter pri pripravi ustreznih notranjih aktov.

3.5. Aktivnosti inšpektorata na mednarodnem področju

Na mednarodnem področju je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov redno sodeloval na delovnih sestankih v sledečih evropskih organih in delovnih skupinah:

1. Delovni skupini za varstvo posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki je ustanovljena na podlagi 29. člena Direktive 95/46/ES;
2. Skupnem nadzornem organu Evropske unije za EURODAC;
3. Skupnem nadzornem organu Europolu;
4. Skupnem nadzornem uradu za Schengen;
5. Skupnem nadzornem uradu za Carino.

Poleg sodelovanja na sestankih v zgoraj navedenih organih in delovnih skupinah, ki se sestajajo 3 do 5 krat na leto, je Inšpektorat sodeloval še na Spomladanski konferenci evropskih nadzornih organov za varstvo osebnih, ki je bila 24. in 26. aprila 2005 v Krakovu na Poljskem, ter na 27. mednarodni konferenci nadzornikov za varstvo podatkov in zasebnost, ki je potekala od 14. do 16. septembra v švicarskem Montreuxu.

Na Spomladanski konferenci evropskih nadzornih organov za varstvo osebnih v Krakovu je eden od pripraviljavcev Direktive 95/46/ES v uvodnem govoru opozoril na nevarnosti, ki se obetajo varstvu osebnih podatkov v sedanosti (boj proti terorizmu, izmenjava osebnih podatkov, Združene države Amerike). Po drugi strani pa je poudaril, da je varstvo osebnih podatkov sedaj določeno v I-51. členu in v II-68. členu predlagane Pogodbe o Ustavi za Evropo, kar je predpogoj za demokratično družbo.

Bivši predsednik Delovne skupine po členu 29 Direktive 95/46/ES je opozoril, da Direktiva ne regulira samo tehničnih vprašanj, temveč predstavlja izvrševanje človekovih pravic, med drugim tudi v zvezi s svobodo izražanja, svobodo gibanja in človeškim dostojanstvom. Opozoril je tudi na zgoraj navedeno določbo Pogodbe o Ustavi za Evropo.

Vodja Oddelka za varstvo osebnih podatkov na Direktoratu za pravosodje, svobodo in varnost Evropske komisije, je ocenjeval učinek navedene Direktive od leta 1995 dalje. Omenil je, da Direktiva predstavlja izvedbo Konvencije št. 108 Sveta Evrope iz leta 1981, s pomembnim dodatkom. Direktiva predstavlja konkretno in učinkovito varstvo, npr. avtomatizirano odločanje (člen 15 Direktive), možnost uvedbe uradnih oseb za varstvo osebnih podatkov (člen 18 Direktive). Ocenjeval je še člene 25 in 26, češ, da gre za trda načela, vendar za možne fleksibilne rešitve. Omenil je še, da seveda že več let poteka razprava o spremembah in dopolnitvah Direktive, s tem, da je Evropska komisija leta 2003 ocenila, da je še prezgodaj za amandmaje, možna vprašanja

naj se zaenkrat vsebinsko šele preučujejo. Velika Britanija je decembra 2004 predlagala, da naj se Direktivo v nekem razumnem roku dopolni (Report of the Better Regulation Task Force).

Nadzornik za varstvo osebnih podatkov Evropske unije, je ocenil, da je bistveno vprašanje v tem, ali se Direktivo amandmira ali pa se jo razlaga na nov način. Vse države članice Evropske unije so uskladile svojo zakonodajo z Direktivo, iz tega vidika so za razvoj razlaganja Direktive zelo pomembni bilateralni pogovori, ki so potekali med novimi državami članicami Evropske unije in Evropsko komisijo glede priprave navedene nacionalne zakonodaje. Opozoril je tudi na odločbi Sodišča Evropskih Skupnosti iz leta 2003 glede Direktive in na njun bistveni interpretacijski pomen za razlago določb direktive. Švedska še vedno uveljavlja star argument glede dostopa do informacij javnega značaja, ki je problematičen z vidika Direktive. Opozoril je tudi, da so Švedska, Avstrija in Velika Britanija že v letih 2002 in 2003 zagovarjale spreminjanje Direktive.

Informacijski pooblaščenec Združenega Kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, predstavnik Urada za varstvo osebnih podatkov Slovaške ter predstavnik nadzornih organov Cipra in Finske, so podrobno predstavili seznanjenost javnosti v Evropi s pravicami s področja varstva osebnih podatkov, možne izobraževalne ukrepe na tem področju ter analizo ankete, opredeljene na te teme v 15-tih »starih« državah članicah Evropske unije.

Predavatelji so še obširno obrazložili odločbi Sodišča Evropskih Skupnosti iz leta 2003¹⁰ glede določb Direktive, na kateri je opozoril že Nadzornik za varstvo osebnih podatkov Evropske unije, dodatno pa so analizirali tudi druge odločbe navedenega Sodišča, ki so tudi povezane s to Direktivo (odločbe: C-233/98, C-369/98, C-s09/03, C-350/02, C-411/02 ter T-321/02 – odločba sodišča I. stopnje) ter predstavili primerjalne ureditve pravice do seznanitve posameznika z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj.

Udeleženci konference smo na koncu sprejeli t.i. »Krakowsko deklaracijo« na področju varstva osebnih podatkov v zvezi z dejavnostmi notranjih zadev in pravosodja. K navedeni deklaraciji je bil soglasno sprejet tudi vsebinski amandma, ki so ga predlagali nadzorni organi Francije, Belgije, Avstrije in Zvezne republike Nemčije, ki je konkretnije predlagal, od katerih načelnih (sistemskih) določb Direktive 95/46/ES se ne bi smelo odstopiti pri urejanju navedenega področja. Potrebno je tudi varovati povezanost, usklajenost ter enotnost varstva osebnih podatkov na nivoju Evropske unije.

Na 27. mednarodni konferenci nadzornikov za varstvo podatkov in zasebnost v Montreuxu se je predstavnik Inšpektorata prva dva dni skupaj s predstavnikoma Ministrstva za pravosodje ter Pooblaščenca za dostop do informacij javnega značaja udeležil predavanj na temo: "Ljudje in internet: civilizacijski pogled", "En zakon o varstvu osebnih podatkov v različnih zakonodajnih, ekonomskih, političnih in kulturnih sistemih: utopija ali realnost?", "Načela varstva osebnih podatkov, ustrezen odgovor na internet?", "Soočenje ekonomija z veliko različnimi pravili varstva osebnih podatkov: približevanje k poenostavitvi urejanja in postopkov?", "10 let po sprejetju Direktive 95/46/ES: kakšne so izkušnje, kakšni so obeti?", "Učinkovitost nadzornih organov za varstvo osebnih podatkov", "Vloga privatnega sektorja pri obdelavi osebnih podatkov na področju uresničevanja javnih nalog, ali ko privatna podjetja postanejo "Veliki brat", "Politični trg: približevanje kodeksu ravnanja?" ter "Zaključek javne konference".

Oba dneva na konferenci smo izkoristili tudi za individualne konzultacije z nadzorniki iz Avstrije in Portugalske o aktualnih problemih, s katerimi se srečujemo trenutno v Sloveniji na področju varstva osebnih podatkov.

¹⁰ Gre za odločbi v primeru Bodil Lindqvist (Case C-101/01, 06.11.2003) ter v primeru Rechnungshof v. Österreichischer Rundfunk and Others s pridruženima primeroma Neukomm and Lauremann v. Österreichischer Rundfunk (Združeni primeri C-465/00, C-138/01 in C-139/01, 20.05.2003).

Tretji dan, v petek 16. septembra, smo se udeležili zaprtega dela konference, ki je bil namenjen samo predstavnikom nadzornih organov za varstvo osebnih podatkov in zasebnosti.

Na prvem delu zaprte delu konference, katerega smo se udeležili le predstavniki evropskih organov za varstvo osebnih podatkov, smo navzoči razpravljali o hranjenju prometnih podatkov, poleg tega pa so navzoči sprejeli tudi resolucijo, s katero so Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov Republike Slovenije ter Komisarja za varstvo osebnih podatkov Cipra akreditirali kot člana Konference evropskih organov za varstvo podatkov.

V drugem delu zaprte konference smo prisotni sprejeli zaključno deklaracijo (Montreux Declaration), Resolucijo o uporabi osebnih podatkov za namene političnega komuniciranja ter Resolucijo o uporabi biometričnih podatkov v postnih listih, osebnih izkaznicah ter potovalnih dokumentih.

Na prošnjo predstavnikov Urada za varstvo osebnih podatkov Slovaške smo se v petek 16. septembra zjutraj pred začetkom zaprtega dela konference sestali z njimi in jim predstavili slovensko zakonodajo s področja varstva osebnih podatkov, naš nadzorni organ ter se dogovorili o vključitvi Slovenije v skupino vzhodnoevropskih držav za varstvo osebnih podatkov.

V mesecu oktobru 2005 je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov za Delovno skupino za varstvo posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki je ustanovljena na podlagi 29. člena Direktive 95/46/ES, pripravil prispevek za njeno Osmo poročilo o stanju varstva osebnih podatkov in zasebnosti v Evropski uniji in tretjih državah v letu 2004. V navedenem poročilu je Inšpektorat predstavil pravno ureditev varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji, najpomembnejšo slovensko pravno prakso na tem področju, implementacijo Direktiv 95/46/ES in 2002/58/ES ter najpomembnejše ugotovitve inšpektorata na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji.

V Ljubljani smo se 4. decembra 2005 predstavniki inšpektorata za varstvo osebnih podatkov Republike Slovenije ter Ministrstva za pravosodje Republike Slovenije sestali na delovnem sestanku z direktorico Direkcije za varstvo osebnih podatkov Republike Makedonije. Na tem delovnem sestanku smo izmenjali izkušnje na področju varstva osebnih podatkov, pri čemer smo največ pozornosti namenili organizacijskim, tehničnim in logično tehničnim postopkom in ukrepom za zavarovanje osebnih podatkov, vodenju registra zbirk osebnih podatkov ter iznosu osebnih podatkov iz države.

4. OCENA STANJA IN UGOTOVITVE S PODROČJA VARSTVA OSEBNIH PODATKOV

4.1. Ocena stanja na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji

Republika Slovenija je z uveljavitvijo novega Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) ter Zakona o Informacijskem pooblaščenju v svoj pravni red v celoti prenesla določbe Direktive 95/46/ES in s tem formalno v celoti izpolnila zahteve Evropske unije na tem področju. Z uveljavitvijo prej navedenih zakonov je slovenski nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov tudi formalno postal povsem samostojen in neodvisen, pri čemer pa je imel že bivši Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov vse pristojnosti in pooblastila, kot jih za takšen organ predpisuje Direktiva 95/46/ES.

Tudi ugotovitve pri opravljanju neposrednega inšpekcijskega nadzora na terenu, ki se pri nas opravlja že vse od leta 1992, kažejo, da v Republiki Sloveniji na področju varstva osebnih podatkov v znanju v ničemer ne zaostajamo za zahodno Evropo ter se na tem področju srečujemo s podobnimi problemi. Ob tem ugotavljamo, da smo v ZVOP-1 posamezna področja varstva osebnih podatkov celo natančneje in bolje uredili, kot je to urejeno v večini evropskih držav. Navedeno velja zlasti za iznos osebnih podatkov v tretje države ter za področje neposrednega trženja, videonadzora, biometrije, evidentiranja vstopov in izstopov iz prostorov, povezovanja zbirk osebnih podatkov iz uradnih evidenc in javnih knjig ter strokovnega nadzora.

Po naši oceni smo na področju varstva osebnih podatkov za drugimi evropskimi državami dejansko zaostajali le v kadrovske podhranjenem nadzornem organu, za katerega se je v obravnavanem obdobju izkazalo, da trije zaposleni na Inšpektoratu niso bili kos vsem pristojnostim in nalogam, ki jih je nadzornemu organu naložil novi Zakon o varstvu osebnih podatkov. Zaradi kadrovske podhranjenosti je zato Inšpektorat v obravnavanem obdobju opravljal predvsem tiste naloge in pristojnosti, ki jih ni bilo mogoče odložiti (sodelovanje z državnimi organi pri pripravi zakonov, pogodb in stališč, sodelovanje na mednarodnem področju, odločanje o izvajanju biometrijskih ukrepov ter opravljanje tistih inšpekcijskih nadzorov, ki jih zaradi potrebe po zavarovanju dokazov ni bilo mogoče odložiti oziroma je bilo zaradi preprečitve nadaljnje nezakonite obdelave osebnih podatkov potrebno takoj ukrepati), precej pa se je zmanjšal obseg takoimenovanega preventivnega inšpekcijskega nadzora pri upravljalcih osebnih podatkov. Poleg tega tudi ostala dejavnost Inšpektorata na preventivnem področju (priprava in objava mnenj, pojasnil, stališč, priporočil, navodil ter izdaja strokovne literature in objava sodne prakse) ni bila takšna, kot bi glede na to, da je s 1. januarjem 2005 stopil v veljavo novi zakon, po našem mnenju morala biti. Na področju preventivne dejavnosti je Inšpektorat sprotno in ažurno podajal le ustna pojasnila in priporočila, na posredovanje pisnih mnenj, pojasnil, stališč pa so morali vlagatelji včasih čakati nekoliko dalj časa.

4.2. Najpogosteje ugotovljene nepravilnosti pri izvajanju inšpekcijskega nadzora

Podobno kot prejšnja leta je bilo tudi v obravnavanem obdobju ugotovljeno, da kršitve s področja varstva osebnih podatkov v večini primerov niso bile posledica namernega kršenja določb ZVOP-1, pač pa so ugotovljene nepravilnosti v prvi vrsti posledica tega, da upravljalci osebnih podatkov bodisi slabo poznajo določbe ZVOP-1, ali pa varstvu osebnih podatkov posvečajo premalo pozornosti. V posameznih primerih je bilo tudi ugotovljeno, da so bile kršitve določb ZVOP-1 posledica malomarnega nadzora nad obdelavo osebnih podatkov s strani odgovornih. Ob tem hkrati ugotavljamo, da se upravljalci osebnih podatkov iz leta v leto bolj zavedajo pomena varstva osebnih podatkov, kar se odraža tudi v konstantnem povečevanju števila zaprosil za mnenja, pojasnila in priporočila, s katerimi se upravljalci osebnih podatkov vsakodnevno na nadzorni organ.

Pri navajanju najpogosteje ugotovljenih nepravilnosti je potrebno uvodoma omeniti, da si je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov oziroma nadzorni organ s 1. januarjem 2005 pridobil tudi pristojnost tudi za odločanje o ugovoru posameznika glede obdelave osebnih podatkov na podlagi četrtega odstavka 9. člena in tretjega odstavka 10. člena ZVOP-1, ter pristojnost za vodenju upravnih postopkov za izdajo dovoljen za povezovanje javnih evidenc in javnih knjig, kadar katera od zbirk osebnih podatkov, ki naj bi se jih povezovalo, vsebuje občutljive osebne podatke ali pa je za izvedbo povezovanja potrebna uporaba istega povezovalnega znaka (npr. EMŠO ali davčna številka). Vendar pa v obravnavanem obdobju inšpektorat ni prejel nobene takšne vloge. Prav tako tudi noben upravljavec osebnih podatkov, ki povezuje dvoje ali več zbirk osebnih podatkov iz javnih knjig ali uradnih evidenc, v obravnavanem obdobju nadzornega organa ni predhodno obvestil o takšnem povezovanju, iz česar je mogoče sklepati, da upravljavci osebnih podatkov v Republiki Sloveniji ne povezujejo uradnih evidenc in javnih knjig, ki se vodijo z različnimi nameni (kar se zdi malo verjetno), ali pa kršijo določbe 84. člena ZVOP-1.

Tudi v obravnavanem obdobju so ugotovitve v zvezi z najpogosteje ugotovljenimi nepravilnostmi praktično enake ugotovitvam iz preteklih obdobj. Tako je v Republiki Sloveniji še vedno največ nepravilnosti v zvezi z vodenjem katalogov zbirk osebnih podatkov (26. člen ZVOP-1) ter posredovanjem podatkov iz kataloga nadzornemu organu (27. člen ZVOP-1). Med upravljavci osebnih podatkov, ki kršijo prej navedene določbe, je med drugim tudi veliko državnih organov (zlasti sodišč), organov lokalne samouprave ter zdravstvenih zavodov. Stanje v zvezi z vodenjem katalogov zbirk osebnih podatkov se je v obravnavanem obdobju sicer nekoliko izboljšalo, vendar pa velika večina upravljavcev osebnih podatkov katalogov osebnih podatkov še vedno nima izdelanih, ali pa so le ti neažurni in zastareli. Podobno velja tudi v zvezi s posredovanjem podatkov iz kataloga nadzornemu organu, kjer ugotavljamo, da velika večina upravljavcev osebnih podatkov svojih podatkov iz katalogov še vedno ni posredovala nadzornemu organu, ki na podlagi tako posredovanih podatkov vodi Register zbirk osebnih podatkov. Poleg tega so podatki, ki se vodijo v registru, v mnogih primerih tudi netočni in neažurni, saj upravljavci osebnih podatkov nadzorni organ ne obveščajo o spremembah podatkov, ki se nanašajo na njihove zbirke. Zaradi netočnih in neažurnih podatkov v registru je kršena pravica posameznika do seznanitve, saj posamezniki z vpogledom v register (register je zadaj objavljen na spletnih straneh Informacijskega pooblaščenca, prej pa je bil objavljen na spletnih straneh Ministrstva za pravosodje) ne morejo ugotoviti, katere zbirke osebnih podatkov dejansko vodijo posamezni upravljavci osebnih podatkov.

Za razliko od preteklih obdobj, ko so prevladovale prijave v zvezi z objavo osebnih podatkov etažnih lastnikov na oglasnih deskah, je Inšpektorat v obravnavanem obdobju prejel največ prijav in pritožb zaradi izvajanja videonadzora delovnih prostorov, dostopov v službene oziroma poslovne prostore ter videonadzora v večstanovanjskih stavbah. Po našem mnenju se je število takšnih prijav povečalo zlasti iz razloga, ker to področje pred 1. januarjem 2005 v Republiki Sloveniji ni bilo zakonsko urejeno ter, ker izvajalci videonadzora niso pravočasno izvršili zahtev, ki jim jih v zvezi s tem nalaga ZVOP-1.

Pri opravljanju inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem videonadzora so bile najpogosteje ugotovljene sledeče nepravilnosti:

- Izvajalci videonadzora za evidenco posnetkov videonadzornega sistema, ki se po določbah 6. člena ZVOP-1 v primeru, ko so posnete osebe prepoznavne nedvomno šteje za zbirko osebnih podatkov, niso zagotovili kataloga zbirke osebnih podatkov ter podatkov iz kataloga niso posredovali nadzornemu organu.
- Obvestila o tem, da se izvaja videonadzor, so bila v večini primerov pomanjkljiva, ker niso vsebovala naziva osebe, ki izvaja videonadzor ter telefonske številke za pridobitev informacije o tem, kje in koliko časa se shranjujejo posnetki. Prej omenjena pojasnila so bila v mnogih primerih tudi premajhna, bilo jih je premalo ali pa so bila postavljena na neprimernih mestih.
- Predstojniki pred pričetkom izvajanja videonadzora ali naknadno v večini primerov niso izdali pisne odločitve o izvajanju videonadzora oziroma v tej odločitvi niso obrazložili razlogov za njegovo uvedbo.
- Zaposleni pred pričetkom izvajanja videonadzora o tem niso bili pisno obveščeni.
- Delodajalec se pred uvedbo videonadzora znotraj delovnih prostorov ni posvetoval z reprezentativnim sindikatom.
- Za izvajanje videonadzora v večstanovanjskih stavbah ni bila pridobljena pisna privolitev solastnikov, ki imajo v

lasti več kot 70 odstotkov solastniških deležev.

- Videonadzor se je v večstanovanjskih hišah izvajal na ta način, da se je dogajanje, ki ga spremljajo kamere, sproti predvajalo preko posebnega kanala interne kableske televizije. V zvezi s tem je potrebno omeniti, da je Upravno sodišče RS v obravnavanem obdobju kot neutemeljeno zavrnilo pritožbo zoper odločbo Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, s katero je le ta izvajalcu videonadzora v večstanovanjski stavbi prepovedal sprotno predvajanje posnetkov prek internega kableskega kanala. Izvajalec videonadzora se je zoper takšno odločitev pritožil, zaradi česar bo o zadevi dokončno odločilo Vrhovno sodišče Republike Slovenije.

V obravnavanem obdobju je bilo precej nepravilnosti ugotovljenih tudi pri uporabi osebnih podatkov za namene neposrednega trženja. Najpogosteje ugotovljene nepravilnosti v zvezi s tem se kažejo predvsem v tem, da izvajalci neposrednega trženja za te namene uporabljajo več osebnih podatkov, kot jih dopušča drugi odstavek 72. člena ZVOP-I ter, da posameznika ob izvajanju neposrednega trženja ne obvestijo o njegovi pravici, da lahko kadarkoli pisno ali na drug dogovorjen način od upravljavca osebnih podatkov zahteva, da trajno ali začasno preneha uporabljati njegove osebne podatke za namene neposrednega trženja.

Nepravilnosti na področju varstva osebnih podatkov se še vedno precej pogosto kažejo tudi v pomanjkljivih notranjih aktih, v katerih morajo upravljavci osebnih podatkov skladno z določbami 24. in 25. člena ZVOP-I predpisati organizacijske, tehnične in logično tehnične postopke in ukrepe za zavarovanje osebnih podatkov. V zvezi s tem se še vedno pogosto dogaja, da posamezni upravljavci osebnih podatkov takšnih aktov sploh nimajo, pogosti pa so tudi primeri, ko so postopki in ukrepi za zavarovanje osebnih podatkov sicer predpisani, vendar pa osebe, ki obdelujejo osebne podatke, z takšnimi akti sploh niso seznanjene, saj se akti nahajajo le v pravnih službah.

V obravnavanem obdobju je inšpektorat poleg predpisovanja in izvajanja ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov preverjal tudi to, ali so upravljavci osebnih podatkov v svojih aktih določili osebe, ki so odgovorne za določene zbirke osebnih podatkov ter osebe, ki lahko zaradi narave njihovega dela obdelujejo določene osebne podatke. Gre za novost, ki jo upravljavcem nalaga drugi odstavek 25. člena ZVOP-I, pri čemer pa ugotavljamo, da upravljavci osebnih podatkov na to njihovo novo dolžnost prepogosto pozabljajo. Po določbah drugega odstavka 25. člena ZVOP-I bi moral namreč predstojnik upravljavca osebnih podatkov ali od njega pooblaščen oseba določiti, katera oseba osebnih podatkov je odgovorna za posamezno zbirko osebnih podatkov, ter katere osebe, ki so zaposlene pri upravljavcu osebnih podatkov, lahko obdeluje določene osebne podatke. Predstojnik mora pri tem upoštevati, da lahko posamezne osebne podatke pri upravljavcu osebnih podatkov obdelujejo le tiste osebe, ki osebne podatke nujno potrebujejo zaradi narave njihovega dela.

Pogosti so tudi primeri, ko upravljavci osebnih podatkov ne zagotovijo ustreznega zavarovanja osebnih podatkov oziroma in ne izvajajo v svojih notranjih aktih predpisanih postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov. Najpogostejši primeri neustreznega zavarovanja osebnih podatkov, ki so bili ugotovljeni pri preverjanju postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov v obravnavanem obdobju, so predvsem:

- Neustrezno hranjenje dokumentacije, ki vsebuje osebne podatke: dokumentacija, se nahaja v nezaklenjenih omarah in predalčnikih, ki se pogosto nahajajo kar na hodnikih.
- Neustrezno varovani prostori, v katerih se nahajajo nosilci osebnih podatkov ter računalniška oprema, s katero se obdelujejo osebni podatki, kar se kaže predvsem v tem, da zaposleni ob zapuščenju svojih pisarn le teh ne zaklepajo, ali pa po končanem delu dokumentov z osebnimi podatki ne pospravijo v zaklenjene omare oz. predalčnike.
- Neustrezno zavarovanje osebnih podatkov pri zbiranju prek interneta.
- Prenos oziroma pošiljanje dokumentacije, ki vsebuje osebne podatke, v prosojnih ali neustrezno zlepljenih ovojnica.
- Računalniško vodene zbirke osebnih podatkov niso varovane z gesli za identifikacijo in avtorizacijo oseb, ki obdelujejo osebne podatke. V zvezi je potrebno opozoriti tudi na neustrezno varovanje vstopnih gesel ter primere, ko se posameznik po tem, ko konča z obdelavo osebnih podatkov v posamezni zbirki, ne odjavi in s tem, ko zapusti delovno mesto omogoči, da si lahko kdo drug v njegovem imenu nepooblaščen seznanj z

osebnimi podatki v zbirki.

- Ni zagotovljena sledljivost obdelave osebnih podatkov oziroma sistem zavarovanja osebnih podatkov ne omogoča možnosti naknadnega ugotavljanja kdaj so bili posamezni osebni podatki vneseni v zbirko osebnih podatkov, uporabljeni ali drugače obdelani ter kdo je to storil.
- Neustrezno zavarovanje osebnih podatkov pri uničevanju dokumentacije z osebnimi podatki ter nepopolno in malomarno uničevanje nosilcev z osebnimi podatki. Zasedli smo tudi primer, ko je bil osebni računalnik, na katerem so se hranili izredno občutljivi osebni podatki, predan drugemu uporabniku, ne da bi bivši uporabnik ali odgovorni poskrbeli, da bi se iz tega računalnika pred oddajo drugemu uporabniku izbrisali vsi osebni podatki.

V praksi še vedno pogosto najdemo nepopolne in nedorečene pogodbe, s katerimi upravljavci osebnih podatkov posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov poverijo pogodbenemu obdelovalcu (11. člen ZVOP-1). V pogodbah s pogodbenimi obdelovalci so namreč pogosto pomanjkljivo določena naročnikova pooblastila pogodbenemu obdelovalcu v zvezi z obdelavo osebnih podatkov, še pogosteje pa se nepravilnosti kažejo v tem, da pogodbe ne vsebujejo dogovora o postopkih in ukrepih za zavarovanje osebnih podatkov pri pogodbenem obdelovalcu in v času prenosa teh podatkov k pogodbenemu obdelovalcu in nazaj. Dolžnosti upravljavca osebnih podatkov v zvezi s pogodbeno obdelavo osebnih podatkov so bile podrobneje pojasnjene v Poročilu o delu Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov v letu 2004.

Podobno kot prejšnja leta se je tudi v letu 2005 v praksi precej vprašanj in prijav nanašalo na posredovanje osebnih podatkov drugim uporabnikom osebnih podatkov. Tudi o teh vprašanjih je bilo v preteklih poročilih inšpektorata (vsa poročila so dostopna na spletnih straneh Informacijskega pooblaščenca) precej napisanega in pojasnjenega, zaradi česar na tem mestu opozarjamo le na neustrezno evidentiranje posredovanja osebnih podatkov uporabnikom osebnih podatkov. Tudi ugotovitve v letu 2005 namreč kažejo na to, da upravljavci osebnih podatkov posredovanja osebnih podatkov drugim osebam včasih sploh ne evidentirajo, ali pa je takšno evidentiranje pomanjkljivo. Pomanjkljivo evidentiranje se kaže zlasti v tem, da upravljavci osebnih podatkov mnogokrat ne zagotovijo, da bi bilo možno pozneje ugotoviti, na kakšni pravni podlagi so posameznemu uporabniku posredovali določene osebne podatke.

Upravljavci osebnih podatkov pogosto zbirajo tudi prekomerne osebne podatke glede na namene, za katere se osebni podatki zbirajo in nadalje obdelujejo, s čimer je kršeno načelo sorazmernosti. Zbiranje prekomernih osebnih podatkov se kaže npr. v primerih, ko organizatorji raznih nagradnih iger ali žrebanj zbirajo davčno številko od vseh udeležencev nagradne igre ali žrebanja, čeprav jo dejansko potrebujejo le za tiste osebe, ki so bile izžrebane. Prav tako ugotavljamo, da se tudi za namene sklepanja in izvajanja pogodb pogosto zbirajo prekomerni in nepotrebni osebni podatki. Tako npr. operaterji, ki izvajajo komunikacijske storitve in od svojih naročnikov poleg davčne številke zbirajo tudi njihov EMŠO, zbirajo prekomerne in nesorazmerne osebne podatke, saj zbirajo dva takoimenovana ista povezovalna znaka oz. dve osebni identifikacijski številki, čeprav za popolno identifikacijo posameznika zadošča že samo davčna številka. Navedeno pomeni, da je zbiranje dveh osebnih števil, ki omogočajo popolno identifikacijo posameznika, odveč in pomeni nesorazmeren in prekomeren poseg v zasebnost in dostojanstvo posameznika.

V zvezi z neposrednim zbiranjem osebnih podatkov je potrebno opozoriti, da upravljavci osebnih podatkov ob zbiranju le teh posamezniku pogosto ne posredujejo vseh informacij iz 19. člena ZVOP-1 ali pa so le te nepopolne. Posredovanje informacij ob zbiranju osebnih podatkov je zlasti pomembno pri obdelavi osebnih podatkov na podlagi osebne privolitve posameznika, saj se lahko posameznik le na podlagi popolnih informacij odloči o tem, ali bo prostovoljno dovolil obdelavo svojih osebnih podatkov. Nepopolnost obveščanja posameznika o obdelavi njegovih osebnih podatkov se kaže zlasti v tem, da se posamezniku ne posreduje jasnih informacij o namenu obdelave njegovih osebnih podatkov oziroma je namen obdelave definiran preširoko. Pogosto se posameznika ob zbiranju podatkov tudi ne informira o tem, komu se bodo posredovani njegovi osebni podatki, ne sporoči se mu informacij o tem, ali je zbiranje osebnih podatkov obvezno ali prostovoljno ter se ga ne seznanijo z možnimi posledicami, če ne bo prostovoljno podal osebnih podatkov, ter njegovo pravico do vpogleda, prepisa, kopiranja, dopolnitve, popravka, blokiranja ali

izbrisa njegovih osebnih podatkov.

5. PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠANJE STANJA NA PODROČJU VARSTVA OSEBNIH PODATKOV V REPUBLIKI SLOVENIJI

K izboljšanju stanja na področju varstva osebnih podatkov lahko največ pripomorejo upravljavci osebnih podatkov. Ti se dejansko vedno bolj zavedajo pomena varstva osebnih podatkov, kar dokazuje predvsem konstantno povečevanje števila zaprosil za mnenja, pojasnila in stališča v zvezi s konkretnimi vprašanji, ki se upravljavcem osebnih podatkov zastavljajo v praksi. Vendar pa ugotovitve pri opravljanju inšpekcijskega nadzora kažejo, da stanje pri večini upravljavcev kljub vsemu ni takšno, kot bi moralo biti, ter, da se iz leta v leto odkrivajo praktično iste nepravilnosti.

Glede na ugotovljeno stanje bodo morali upravljavci osebnih podatkov več pozornosti nameniti zlasti zagotavljanju ažurnih katalogov zbirk osebnih podatkov ter ažurnih podatkov v Registru zbirk osebnih podatkov. Glede na to, da je Register zbirk osebnih podatkov že kar nekaj let objavljen na spletnih straneh nadzornega organa (v obravnavanem obdobju je bil objavljen na spletnih straneh Ministrstva za pravosodje, zdaj pa je objavljen na spletnih straneh Informacijskega pooblaščenca), lahko upravljavci osebnih podatkov sami neposredno preverijo točnost in ažurnost podatkov, ki se nanašajo na njihove zbirke in Informacijskemu pooblaščenču posredujejo ustrezne spremembe in dopolnitve.

Upravljavci osebnih podatkov bodo morali v bodočnosti več pozornosti nameniti tudi zavarovanju osebnih podatkov, kar pomeni, da bodo morali v notranjih aktih predpisati ustrezne postopke in ukrepe za zavarovane osebnih podatkov, z akti seznaniti zaposlene ter seveda zagotoviti izvajanje teh postopkov in ukrepov. Poleg tega bodo morali upravljavci več pozornosti nameniti določitvi oseb, ki so odgovorne za posamezne zbirke osebnih podatkov, ter določitvi oseb, ki lahko zaradi narave njihovega dela obdelujejo določene osebne podatke – zaradi omejevanja možnih zlorab mora biti ta krog ljudi čim ožji.

Več pozornosti bodo morali upravljavci osebnih podatkov posvetiti tudi sklepanju pogodb s pogodbenimi upravljavci, v katerih se bodo morali jasneje dogovoriti oz. bodo morali pogodbenemu upravljavcu osebnih podatkov jasno določiti, kakšne postopke in ukrepe v zvezi z zavarovanjem osebnih podatkov je dolžan izvajati.

Precej več pozornosti bodo morali upravljavci osebnih podatkov posvetiti tudi izvajanju videonadzora. V zvezi s tem bodo morali predvsem paziti, da bodo objavili ustrezna obvestila ter, da bodo pred pričetkom izvajanja izdali pisno odločitev o uvedbi, v kateri bodo obrazloženi razlogi za uvedbo videonadzora. Pred uvedbo videonadzora bodo morali izvajalci o tem pisno obvestiti zaposlene in se v primeru izvajanja videonadzora znotraj delovnih prostorov posvetovali tudi z reprezentativnem sindikatom pri delodajalcu. Za evidenco videonadzora bodo morali izvajalci zagotoviti tudi katalog zbirke podatkov ter podatke iz kataloga posredovati Informacijskemu pooblaščenču, kar so do sedaj storili le redki.

Upravljavci osebnih podatkov bodo morali bistveno izboljšati tudi obveščanje posameznika ob zbiranju osebnih podatkov ter posameznikom ob tej priliki dati vse informacije, določene v 19. členu ZVOP-1. Pri tem bodo morali posameznika zlasti jasno oziroma nedvoumno informirati o namenu obdelave osebnih podatkov, saj se v praksi se prepogosto dogaja, da je namen definiran preširoko oziroma sploh ni definiran. Kot primer nedefiniranega namena obdelave osebnih podatkov navajamo izjavo enega od podjetij, ki se ukvarja z neposrednim trženjem, in je imelo na kupončkih, s katerim je podjetje zbiralo osebne podatke in naj bi se šteli kot pisna privolitev posameznika, navedeno: »Spodaj podpisani dovoljujem podjetju xxxx obdelavo mojih osebnih podatkov za lastne namene.«

Upravljavci osebnih podatkov bodo morali ob zbiranju osebnih podatkov bolj paziti tudi na načelo sorazmernosti. Kot je bilo že rečeno, je v večini primerov nedopustno zbirati dve osebni identifikacijski številki posameznika (npr. EMŠO in davčna številka), saj za nedvoumno identifikacijo posameznika zadostuje že samo ena od teh dveh števil. Poleg tega bodo morali organizatorji raznih nagradnih iger, žrebanj in podobnega prenehati vnaprej zbirati davčno od vseh udeležencev, saj davčno številko potrebujejo dejansko le od oseb, ki so dobile nagrado. Vnaprejšnje zbiranje davčne številke preko raznih kupončkov in dopisnic, ki jih izpolnjujejo in pošiljajo posamezniki, je sporno tudi zaradi spoštovanja

načela točnosti in ažurnosti osebnih podatkov, saj lahko s posredovanjem nagrade posamezniku nastane za tega posameznika davčna obveznost, kar pomeni, da je upravljavec zaradi tega z vpogledom v ustrezne listine dolžan preveriti tudi točnost davčne številke.

V zvezi z normativno ureditvijo varstva osebnih podatkov bodo morali večjo pozornost temu področju nameniti tudi predlagatelji zakonov ter zakonodajalec. Pri pripravi zakonskih določb, ki predpisujejo obdelavo osebnih podatkov na posameznem področju, bosta morala biti predlagatelj in zakonodajalec zlasti pozorna na načelo sorazmernosti, kar pomeni, da se bo v področnem zakonu določila le obdelava tistih podatkov, ki je ustrezna in po obsegu primerna glede na namene, za katere se osebni podatki zbirajo in nadalje obdelujejo. Poleg tega bo potrebno več pozornosti nameniti tudi načelu predhodne določitve namena obdelave osebnih podatkov, kar pomeni, da mora biti v zakonu jasno definiran namen obdelave osebnih podatkov, ki mora biti tudi ustavno dopusten. V Republiki Sloveniji se namreč večkrat zgodi, da Ustavno sodišče razveljavi določbe zakonov ravno iz razloga, ker zakon predpisuje zbiranje in obdelavo prekomernih osebnih podatkov, ker zakon ne definira namena obdelave osebnih podatkov, ali pa v zakonu sploh ni določno opredeljeno, kateri osebni podatki se bodo obdelovali.

Kot primer neustrezne normativne ureditve varstva osebnih podatkov v področnem zakonu navajamo prvi in drugi odstavek 29. člena Zakon o plačilnem prometu, ki ga je Ustavno sodišče Republike Slovenije razveljavilo v oktobru 2005¹¹, kolikor se navedena odstavka nanašata na fizične osebe, ki niso zasebniki. V razveljavljenih odstavkih je bilo določeno, da se v Registru transakcijskih računov, ki ga vodi Banka Slovenije, vodijo podatki o imetnikih transakcijskih računov (za fizične osebe ime in priimek, naslov, številka računa, naziv in matična oseba banke, pri kateri je račun odprt ter podatek o eventualnem pomanjkanju sredstev na računu) ter, da so podatki o transakcijskih računih javni in dostopni na spletnih straneh Banke Slovenije. Zakon je Ustavno sodišče razglasilo za neustavenega iz razloga, ker v zakonu ni bil določen namen uporabe podatkov, poleg tega pa zakon z javno objavo podatkov celo omogoča, da se zbrani osebni podatki uporabljajo za kakršnikoli namen, kar je že samo po sebi v neskladju z drugim odstavkom 38. člena Ustave RS. V zvezi s to odločitvijo Ustavnega sodišča je potrebno omeniti, da je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov že v letu 2004, takoj po uveljavitvi spornih določb, Banki Sloveniji prepovedal objavo podatkov o tistih imetnikih transakcijskih računov, ki niso zasebniki.

Zaradi ugotovitev pri opravljanju inšpekcijskega nadzora bo moral tudi nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov v prihodnjih obdobjih še več pozornosti nameniti preventivnemu delovanju. V okviru preventivnega delovanja bo potrebno predvsem okrepiti aktivnosti v zvezi z izobraževanjem ter ozaveščanjem oseb, ki so pri upravljalcih osebnih podatkov odgovorne za obdelavo osebnih podatkov. Nova možnost izboljšanja stanja na področju varstva osebnih podatkov s preventivnim delovanjem je nadzornemu organu dana tudi z uveljavitvijo ZVOP-I, saj lahko nadzorni organ sedaj na podlagi 49. člena poleg mnenj, pojasnil in stališč tudi na lastno pobudo pripravlja in daje neobvezna navodila in priporočila glede varstva osebnih podatkov na posameznem področju. V okviru teh pristojnosti bo tako nadzorni organ lahko v sodelovanju s stroko na lastno pobudo pripravjal, objavjal in upravljalcem osebnih podatkov posredoval neobvezna pisna navodila in priporočila glede tistih vprašanj ali področij, na katerih bo odkril največ nepravilnosti.

V okviru preventivnega delovanja bo moral nadzorni organ okrepiti tudi preventivni inšpekcijski nadzor na tistih področjih oziroma pri tistih upravljalcih osebnih podatkov, ki obdelujejo več zbirk osebnih podatkov oziroma obdelujejo tudi občutljive osebne podatke. Takšni upravljalci osebnih podatkov so zlasti upravljalci s področja zdravstvene dejavnosti, socialne varnosti, zavarovalništva, poleg tega pa med takšne upravljalce štejemo tudi večje delodajalce, državne organe, organe lokalnih skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter druge upravljalce osebnih podatkov s področja javnega sektorja.

Da po bo nadzorni organ lahko kos vsem nalogam, ki mu jih nalaga ZVOP-I, bo ta organ potrebno kadrovsko bistveno okrepiti glede na stanje, kot je bilo v obravnavanem obdobju, ko je funkcijo nadzornega organa opravljal še

¹¹ Odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I 298/04, 27. oktober 2005.

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov. Nekaj je bilo na tem področju že storjenega, saj je Informacijski pooblaščenec do 1.6.2006 zaposlil 5 novih državnih nadzornikov.

*Nataša Pirc Musar
Informacijska pooblaščenka*

*Pripravil:
Jože BOGATAJ
državni nadzornik za varstvo osebnih podatkov*

